

De besluiten van de Vlaamse regering over de bosbeheerplannen en de criteria duurzaam bosbeheer:

een solide basis voor bosbeheer in Vlaanderen

Op 27 juni 2003 keurde de Vlaamse regering het nieuwe besluit goed betreffende de beheerplannen van bossen. Daarnaast werd ook het uitvoeringsbesluit tot vaststelling van de criteria voor duurzaam bosbeheer in het Vlaamse gewest goedgekeurd. In wat volgt krijgt u een overzicht van deze nieuwe stukjes boswetgeving. Eerst komt het wat en hoe van een beheerplan aan bod, waarna de criteria duurzaam bosbeheer toegelicht worden.

ROBBIE GORIS, Vereniging voor Bos in Vlaanderen vzw, Labo voor Bosbouw (Universiteit Gent)

Bosbeheerplan

Een bosbeheerplan is een planningsdocument waarin de bosbeheerder het beheer van zijn bos voor een periode van 20 jaar uitstippelt. Gedurende deze termijn blijft het beheerplan aan het bos verbonden, en is het dus ook bindend voor eventuele volgende eigenaars. Het opmaken van een beheerplan vergt een inspanning van de boseigenaar, maar geeft anderzijds rechtszekerheid bij het uitvoeren van het beheer. Zo is het bijvoorbeeld bij een dunning niet meer nodig een kapmachtiging aan te vragen wanneer deze kapping in het goedgekeurd beheerplan voorzien is. Het uitvoeringsbesluit in verband met de subsidiëring van boseigenaars laat nu ook een subsidie toe (basisbedrag € 200/ha) voor de opmaak van een uitgebreid beheerplan.

Terwijl het oude uitvoeringsbesluit van 1991 nog een verschil maakte tussen beheerplannen (toen nog beheersplannen) voor domeinbossen, openbare en privé-bossen, is de indeling nu tweeledig. Voor alle openbare bossen en de privé-bossen (groter dan 5 ha) gelegen in het VEN (Vlaams Ecologisch Netwerk) moet een uitgebreid beheerplan opgesteld worden, dat rekening houdt met de criteria duurzaam bosbeheer. Voor de overige privé-bossen volstaat een beperkt beheerplan. Het uitvoeringsbesluit geldt niet voor de bosreservaten en voor de bossen in natuurreservaten.

Beperkt beheerplan

Laat ons beginnen bij het beperkt beheerplan, dat moet worden opgesteld voor privé-bossen die buiten het VEN

liggen. Om het beheerplan op te maken, vult de bosbeheerder het betreffende formulier van de afdeling Bos & Groen in. De nodige gegevens zijn ondermeer de identificatie van het bos en de bosbeheerder, een algemene beschrijving van het bos, de beheerdoelstellingen en een opsomming per bestand van de voorziene beheermaatregelen. Tegenover het oude formulier zijn er enkele aanvullingen gemaakt. Zo moet vanaf nu aangeduid worden of het bos in een speciale beschermingszone ligt, dient een uittreksel van de biologische waarderingskaart toegevoegd te worden en moeten de maatregelen voor eventuele bosomvorming uitdrukkelijk vermeld worden. Voor bossen in een beschermd landschap kunnen bijkomend de beheermaatregelen met betrekking tot cultuurhistorische elementen

aangegeven worden, waarvoor dan ook subsidies kunnen verkregen worden in het kader van het landschapsdecreet.

Het ontwerpbeheerplan wordt in vier exemplaren bij de afdeling Bos & Groen ingediend, waarna de goedkeuringsprocedure start. Indien het ontwerpbeheerplan volledig is en geen aanpassingen vereist zijn, keurt de afdeling Bos & Groen het ontwerpplan binnen een termijn van zes maanden goed. Tegen eventuele afkeuring kan beroep aangetekend worden bij het Comité van beroep. Boseigenaars die geen beheerplan opstellen kunnen in gebreke gesteld worden, waarna de afdeling Bos & Groen op kosten van de bosbeheerder een beheerplan kan opstellen.

Wat betreft de bestaande beheerplannen zijn volgende bepalingen geldig:

- een beheerplan voor een privé-bos dat goedgekeurd werd volgens het oude besluit blijft geldig (binnen en buiten VEN)
- een uitgebreid beheerplan voor een openbaar bos, goedgekeurd volgens het oude besluit en niet gelegen in VEN of speciale beschermingszone, blijft eveneens geldig.
- een goedgekeurd uitgebreid beheerplan voor een openbaar bos (oud of nieuw besluit) en gelegen in VEN of speciale beschermingszone moet 2 jaar na natuurrichtplan hieraan worden aangepast.

Uitgebreid beheerplan

Voor openbare bossen en voor privé-bossen gelegen in het VEN moet een uitgebreid beheerplan opgesteld worden, dat voldoet aan de criteria duurzaam bosbeheer. Praktisch gebeurt dit door een vastgestelde structuur voor het beheerplan te gebruiken. Bij afdeling Bos & Groen kan een handleiding voor het opstellen van een uitgebreid bosbeheerplan aangevraagd worden.

Voor de goedkeuring van het beheerplan moet het ontwerpplan eerst ter inzage gelegd worden bij de plaatselijke bosgroep of de provinciale zetel van de afdeling Bos & Groen. Deze consultatieronde moet in minstens één regionale krant bekend gemaakt worden. Eventuele opmerkingen of bezwaren worden in het ontwerpbeheerplan verwerkt, en dit aangepaste ontwerp wordt samen met een verslag van de consultatieronde bij de afdeling Bos & Groen ingediend, waarin vermeld wordt waarom al dan niet met de opmerkingen en bezwaren is rekening gehouden. De goedkeuringsprocedure voor privé-boseigenaars is vanaf dan gelijk aan die voor de beperkte beheerplannen. Voor openbare bossen gelden nog enkele bijkomende zaken. Een beheerplan voor een openbaar bos gelegen in het VEN, een habitatrictlijn- of vogelrichtlijngebied, dient rekening te houden met de bepalingen van het natuurrichtplan voor dat gebied. Een advies van de administratie bevoegd voor natuurbehoud is eveneens vereist.

Voor verschillende eigenaars in één boscomplex bestaat de mogelijkheid om een gezamenlijk bosbeheerplan op te maken. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren door de bosgroepen, die in het kader van het nieuwe uitvoeringsbesluit over de bosgroepen hogere subsidiebedragen kunnen krijgen

voor een gezamenlijk beheerplan. Indien één boseigenaar in VEN ligt, moet een uitgebreid beheerplan opgesteld worden voor alle eigenaars die meedoen met het gezamenlijk beheerplan. Ook is het voor een privé-eigenaar van een bos buiten het VEN mogelijk om vrijwillig een uitgebreid bosbeheerplan op te maken. Een goedgekeurd beheerplan is een openbaar document en ligt ter inzage bij de afdeling Bos & Groen. Tussentijdse aanpassingen van het beheerplan zijn mogelijk, door het indienen van de gewijzigde gegevens.

Criteria duurzaam bosbeheer

Een uitgebreid beheerplan moet dus rekening houden met de criteria duurzaam bosbeheer, maar welke zijn die criteria en op welke manier kan je er rekening mee houden?

De criteria duurzaam bosbeheer zijn een set richtsnoeren op het praktische beheerniveau die moeten nageleefd worden bij het beheer van de openbare bossen en de privé-bossen gelegen in het VEN. Dit moet wel praktisch haalbaar blijven: het uitvoeringsbesluit vermeldt dat “de naleving van de criteria voor duurzaam bosbeheer gebeurt op een redelijke en bosbouwtechnisch verantwoorde wijze, zonder dat op elk ogenblik en op elke plaats in het bos aan elk van de criteria voldaan moet zijn”.

De criteria duurzaam bosbeheer zijn opgebouwd als een verzameling van ‘principes’, ‘criteria’ en ‘indicatoren’. De indeling vertrekt bij de principes die het concept van duurzaam bosbeheer duiden en eindigt bij de indicatoren, concrete richtlijnen die aanduiden hoe aan de gestelde criteria dient voldaan te worden. De criteria duurzaam bosbeheer zijn te beschouwen als een geheel van deze drie schaalniveaus. Hierna volgt een overzicht van de criteria duurzaam bosbeheer in het Vlaamse gewest, ingedeeld volgens de 6 principes.

Juridisch kader en relevante overeenkomsten

Het eerste principe houdt in dat de bosbeheerder alle wetten die van toepassing zijn in het Vlaamse gewest respecteert. De beheerder geeft in het beheerplan aan hoe en in welke mate de criteria duurzaam bosbeheer zullen toegepast worden, en voert deze maatregelen ook uit.

Waarborgen van sociale en culturele functies

De bosbeheerder houdt bij het beheer van het bos rekening met de sociale en culturele belangen van de bevolking en de omgeving. Concreet wordt dit ingevuld door het voorzien van een consultatieronde bij het opstellen van het beheerplan. De bosbeheerder houdt dan ook rekening met opmerkingen en suggesties, en schenkt aandacht aan de toegankelijkheid van het bos voor recreanten. Bossen met specifieke waarden worden overeenkomstig hun waarden en potenties beheerd. Ook komt de bosbeheerder de voorschriften in verband met milieu, gezondheid en arbeidsomstandigheden na.

Dood hout brengt leven in het bos.

— Waarborgen van productie- en economische functie

De houtproducerende functie van bossen heeft een belangrijke plaats binnen het concept van duurzaam en multifunctioneel bosbeheer. De bosbeheerder behandelt zijn bos als een hernieuwbare hulpbron met een veelzijdige functie-ervulling. Dit vertaalt zich in het afwegen van beheeropties via het beheerplan, het behoud van de natuurlijke productiecapaciteit van de bosbodem, het maximaal sluiten van de mineralenkringloop en het beperken van schade bij exploitatie en beheerwerken. De economische levensvatbaarheid van het bosbedrijf mag evenmin in het gedrang komen. Hiertoe worden maatregelen opgenomen in het beheerplan, wordt een zeker voorraadpeil gehandhaafd en zoekt de bosbeheerder naar samenwerkingsverbanden waaruit schaalvoordelen ontstaan.

Op niveau van het bosbestand streeft de beheerder naar een gevarieerde structuur, ongelijkjarigheid en menging. Dit wordt bereikt met standplaatsgeschikte boomsoorten van aanbevolen herkomst, kleinschalige kappingen, een adequaat verjongingsplan en zorgvuldig gekozen bedrijfstijden. Het gebruik en de voortbrengst van niet-houtige bosproducten wordt geregeld zonder afbreuk te doen aan de ecologische of sociale functie-ervulling van het bos.

— Behoud en bescherming van het milieu

Bij het bosbeheer wordt uitdrukkelijk rekening gehouden met de ecologische functies van het bos. Dit gebeurt onder meer door het op peil houden van de biodiversiteit, de bescherming van unieke ecosystemen en de instandhouding van habitats en populaties van wilde organismen. Bosvreemde stoffen zoals olie en bestrijdingsmiddelen worden maximaal uit het bos geweerd. Een uitzondering

wordt gemaakt voor glyfosaat bij de planmatige bestrijding van agressieve exoten. De bosbeheerder zal eveneens bijdragen aan integraal waterbeheer door o.a. geen nieuwe drainages uit te voeren.

— Behoud en bevordering van de biologische diversiteit

Dit principe omvat het behoud, de ontwikkeling en het herstel van de ecologische functie van het bos. Concreet betekent dit onder andere: rekening houden met het standstill- en het zorgprincipe, geen omvorming van heterogene naar homogene bestanden, van loofhout naar naaldhout of van inheemse boomsoorten naar exoten.

De beheerder streeft naar een bepaald aandeel inheemse en standplaatsgeschikte boomsoorten: ten minste 20% van de bosoppervlakte bestaat uit deze soorten of is in omvorming naar inheemse boomsoorten. Voor homogene aanplantingen wordt een omvormingsplan opgesteld; voor populier bijvoorbeeld kan een onderetage voorzien worden en voor andere bestanden menging met 30% inheemse loofbomen. Bij bosverjonging wordt de voorkeur gegeven aan natuurlijke verjonging. Natuurontwikkeling (open plekken, bosranden, natuurdoeltypen) neemt minimaal 5% van de bosoppervlakte in, en het streefcijfer voor dood hout (waarvan de evolutie wordt opgevolgd) bedraagt 4% van het bestandsvolume. Enkele bomen per hectare worden voorbehouden om hun natuurlijke leeftijds grens te bereiken.

— Planmatig en controleerbaar beheer

De visie van de bosbeheerder op beheer en gebruik van het bos wordt vastgelegd in het uitgebreid beheerplan. Het opmaken gebeurt in verschillende fasen: inventarisatie, analyse van de situatie, formuleren van beheerdoelstellingen, uitschrijven van de maatregelen, controle en bijsturing. De effecten van het beheer worden opgevolgd en de houtoogst wordt gedocumenteerd. ■

Naast de hierboven toegelichte besluiten over bosbeheerplannen en de criteria duurzaam bosbeheer, werden die 27e juni 2003 nog twee andere uitvoeringsbesluiten bij het Bosdecreet goedgekeurd. Zo werd de **nieuwe subsidieregeling** voor bosbeheerders goedgekeurd, en ook voor de **bosgroepen** werd een nieuw besluit toegevoegd aan het Bosdecreet. In het decembernummer van de Bosrevue zullen we dieper ingaan op wat dit alles betekent voor de bosbeheerder, de boseigenaar en de bosgebruiker.

Voor meer informatie kan u bij de afdeling Bos & Groen de gratis brochures bestellen "Duurzaam bosbeheer, vier nieuwe besluiten bij het Bosdecreet". Verder zijn er ook de gedetailleerde brochures: "Beperkt beheerplan, leidraad voor de privé-bosbeheerder" en "Nieuwe subsidieregeling voor bosbeheerders". Contacteer hiervoor de afdeling Bos & Groen (tel. 02/553.72.18 of ingrid.debraekeleer@lin.vlaanderen.be).